

РАД СА ДАРОВИТОМ ДЕЦОМ

- ПОЈАМ ДАРОВИТОСТИ
- ОСНОВНИ ТЕОРИЈСКИ МОДЕЛИ И ПРИСТУПИ ДАРОВИТОСТИ

Нико вам не завиди на способностима,
већ само на успесима.

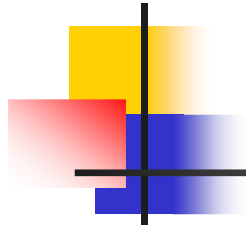
Док радите, сматрају вас лудим,
а кад нешто постигнете срећним.

(Душко Радовић, 1987)

Надежда Петровић (1873-1915)

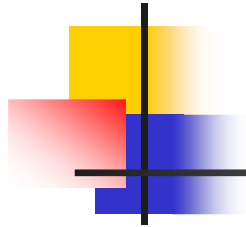
- Сликарка, зачетница модерног сликарства у Србији
 - Рођена у угледној чиновничкој породици у Чачку као најстарије од осморо деце
 - По завршетку гимназије, учила сликарство у Београду, Минхену, Паризу, а затим се вратила у Србију
 - Изузетно образована сликарка за своје време, храбра, енергична и самостална
 - Иницијаторка многих значајних друштвених акција и промена
 - Запослена као учитељица сликања, покренула југословенску сликарску колонију у Сићеву, писала приказе изложби, помагала своје колеге сликаре
- Као добровољна болничарка у 1. светском рату, умрла од тифуса

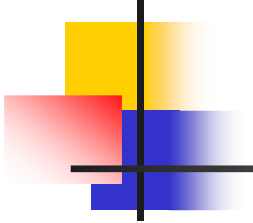
Шта је даровитост?

- Бројност теорија и дефиниција указује да се даровитост може одредити на много начина
- Даровитост се може одредити као **својство личности** – специфични склоп, карактеристика и **активност** чији је крајњи **продукт** значајан за ствараоца и његово окружење

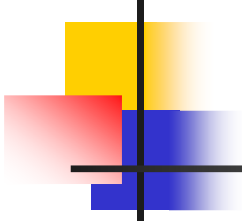
Даровитост код деце

- Елен Винер (Ellen Winner, 2005) израз "даровитост" користи за описивање деце са следећим карактеристикама:
 - Превремена интелектуална развијеност (брже напредовање од просечне деце)
 - Инсистирање да све раде по своме (квалитетнија постигнућа, другачији начини учења, самосталност и самопоуздање) и
 - Жар за савладавањем подручја интересовања (висока мотивисаност, опсесиван интерес)

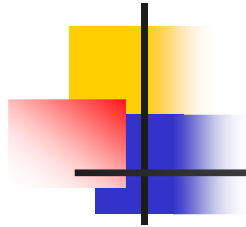
Даровитост као јединствен феномен или већи број појединачних феномена

- Јединствен феномен: постоје одређена заједничка својства даровитих појединаца без обзира на област у којој су даровити
- Већи број појединачних феномена: постоје посебне врсте даровитости – интелектуална, академска, креативна, уметничка, социјална, психомоторна

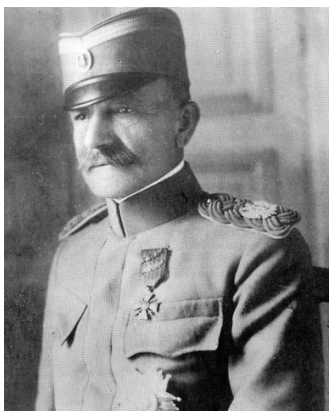
Сазнања о даровитости из праксе

- Даровитост се увек испољава кроз конкретне видове људске делатности
- Нема правила о броју области у којима једна особа може да показује даровитост
- Нема правила када, у ком периоду живота ће се појавити овакво понашање и постигнуће
- Постоје велике индивидуалне разлике међу даровитим особама у количини дара и могућностима да тај дар испоље и развију

Појам талента

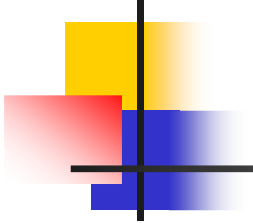
- *Талентован* је реч која потиче из грчког језика - *talanton*, односно латинског језика - *talentum*, а изворно значи меру, затим посуду којом се мери, па златан новац – онај ко има талента је особа са мером, са осећајем за (заједничку) меру и као таква је духовно богата
- Данас, таленат означава развијену специфичну даровитост
- Подручја талента могу бити школска (академска), уметничка, спортска, технолошка...

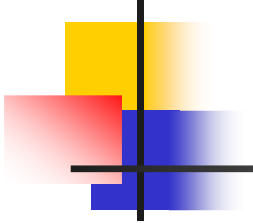

Живојин Мишић (1855-1921)

- Војсковођа – војничке чинове, од потпоручника до генерала и војводе освојио учествујући у ратовима које је Србија водила за његовог живота
- Рожен као тринаесто и последње дете у великој породичној задрузи у Струганику (Мионица)
- Био је осетљив и стидљив, у школу пошао са закађњењем, што надокнађује убрзаним школовањем
- Завршио Војну академију, а касније и највише војне школе за рад у генералштабу
- У војној служби прошао све нивое командовања, од команданта одреда у Српско-турском рату до команданта армије у 1. светском рату
- Два пута пензионисан и враћан у службу на најодговорнија командна места
- Прославио се у Колубарској бици и приликом пробоја Солунског фронта
- Предавао на Војној академији, писао и преводио (говорио пет страних језика)
- Његова стратегија проучава се и данас у генералштабним школама

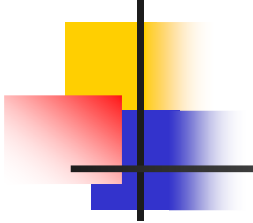
Терманова истраживања даровитости

-
- Први који почео суштинска истраживања даровитости био је амерички психолог Ли Терман (Lewis Terman)
 - Он је 1921. године покренуо истраживање које је укључивало 1500 деце рођене између 1903. и 1917. године и пратило их је током целог живота
 - Стављајући нагласак на интелигенцију, дошао је до процене да популација садржи 1% даровитих појединаца
 - Према Терману, даровито дете је дете изузетно високих интелектуалних способности
 - Користио је Станфорд-Бинеов тест интелигенције
 - Према овом тесту, просечна интелигенција је између 90 и 109 бодова; Терманови испитаници су варирали од 135 до 196, с просеком око 150

Стернбергова теорија о даровитим особама (1)

- Даровитост је изузетна, неуобичајена интелигенција
- Даровитост није потпуно иста код свих особа, није једнодимензионална
- Може се досегнути различитим путевима и испољити кроз различите облике
- Интелектуална даровитост објашњава се компонентном, искуственом и контекстуалном подтеоријом

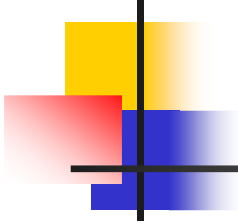
Стернбергова теорија о даровитим особама (2)

- **Компонентна подтеорија** повезује интелигенцију са унутрашњим светом особе и одређује менталне механизме који су у основи изузетно интелигентног понашања
- **Искусвена подтеорија** односи се на значај претходног искуства за задатке који се решавају или за ситуације у оквиру којих се постављају задаци
- **Контекстуална подтеорија** повезује интелигенцију са спољним светом који окружују дату особу

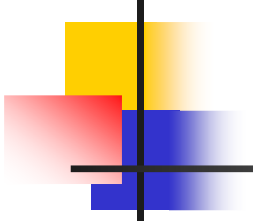
Рензулијева теорија о даровитим понашањима (1)

- Рензули (Joe S. Renzulli) - даровитост је интеракција специфичне способности, интринсичке мотивације и високог степена креативности – тропрстени модел даровитости (three-ring conception of giftedness)
- Рензули разликује **школску (академску) даровитост** - високи IQ, успешност решавања задатака и репродуковања знања и **продуктивно-креативну даровитост** (способност примене знања у животним ситуацијама)
- Даровитост је **даровито понашање**

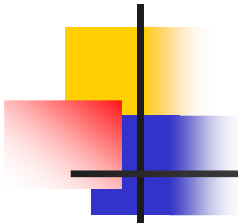
Рензулијева теорија о даровитим понашањима (2)

- Даровито понашање састоји се од понашања које одражава **интеракцију три групе карактеристика**:
 - Натпросечне интелектуалне способности
 - Висок ниво посвећености задатку
 - Висок ниво креативности
- Даровита и талентована деца су она која поседују или су способна да развију овај **компаративни склоп црта** и примењују га на било коју потенцијално вредну област људског рада
- **Даровитост деце разликује се од даровитости одраслих**

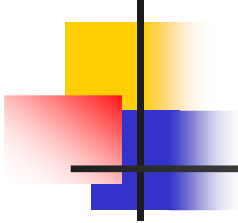
Гилфордово схватање даровитости

- Гилфорд (J. P. Guilford, 1950) се бавио креативношћу као могућим елементом даровитости и као једном од мисаоних способности
- Увео је појам дивергентног мишљења (на супрот конвергентном, логичком мишљењу)
- Карактеристике дивергентног мишљења су: редефиниција, осетљивост за проблеме, флуентност, оригиналност, елаборација и флексибилност

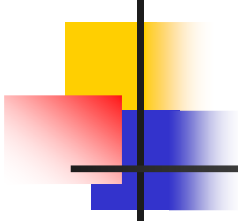
Фактори дивергентног мишљења, према Гилфорду

1. **Флексибилност** - способност произвођења многих релевантних идеја, брзо проналажења што више решења неког проблема
2. **Флуентност** – способност обраде информација и објеката на различите начине, могућност симултаног сагледавања различитих могућности и што више категорија
3. **Оригиналност** - способност производње ретких или потпуно нових идеја, долажење до идеја које се разликују од идеја других људи
4. **Елаборативност** - способност обогаћивања идеја детаљима, што више детаља у одговорима
5. **Осетљивост за проблеме** - способност да се уоче недостаци или потребе за променама или побољшањима у постојећим стварима
6. **Рedefиниција** – способност напуштања старих начина тумачења познатих предмета како би се користили у нове сврхе

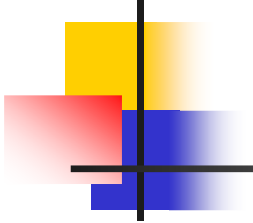
Гањеова теорија о даровитим постигнућима (1)

- Центар Гањеовог интересовања је **даровито постигнуће**
- Даровитост је изразита натпросечна компетентност у једној или више области способности (интелектуалној, креативној, социометријској и сензомоторној)
- Креативност је само једно од подручја људских способности које може, али не мора обавезно, да учествује у свакој области даровитости

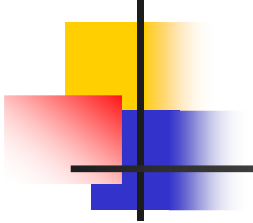
Гањеова теорија о даровитим постигнућима (2)

- Гањеов модел садржи пет домена способности:
 - Интелектуалне
 - Креативне
 - Социоафективне
 - Сензомоторне
 - Остале (нпр., екстрасензорна перцепција)

Гањеов модел развоја талента из даровитости

- Подручја талента могу бити школска (академска), уметничка, спортска, технолошка...
- Да би се развио таленат, потребна је даровитост заједно са случајем (срећом), околином и мотивационо-емоционалним особинама
- Гање такође наводи и "катализаторе" који омогућавају развој даровитости у таленат:
 - Позитивна слика о себи
 - Аутономија и отпорност на стрес
 - Отвореност ка новом искуству – радозналост и толеранција на неизвесност

Гарднерова теорија вишеструке интелигнeције и креативности (1)

- Постоји неколико релативно аутономних људских компетенција или интелигенција које појединци и културе могу обликовати и комбиновати на адаптивне начине
- Оне се могу одредити као група процедура о томе “знати како” се ствари раде, пре него “знање о” одређеној ствари

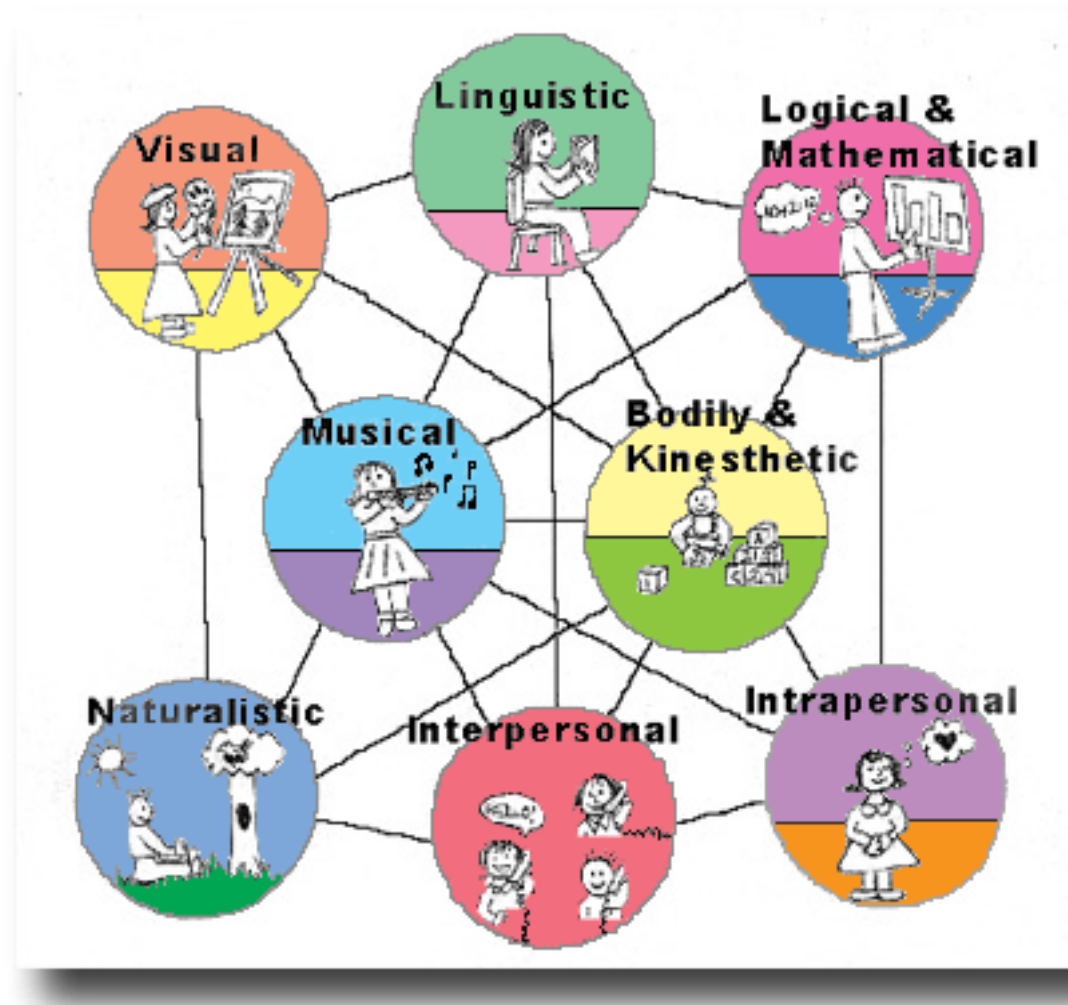
Гарднерова теорија вишеструке интелигенције и креативности (2)

- Појединачне интелигенције:
 - Лингвистичка
 - Музичка
 - Логичко-математичка
 - Спацијална (просторна)
 - Телесно-кинестетичка
 - Интерперсонална
 - Интраперсонална
 - Натуралистичка
 - Егзистенцијалистичка
- Тачна природа и величина појединачних интелигенција се не могу одредити
- Могуће је одредити интелектуални профил појединца и његове склоности још на раном узрасту
- Ова теорија је резултат вишеструких студија људских потенцијала

Гарднерова теорија мултипле интелигенције

Девет врста интелигенције

Иво Андрић (1892-1975)

Роман "На Дрини ћуприја" објавио у својој 53-ој години, а шестаест година касније добио Нобелову награду за њега

- Новац од награде поклонио родној Босни и Херцеговини за развој библиотека
- Рођен у Травнику, као син-јединац
- Рано остао без оца, па га сиромашна мајка поверила на старање тетке у Вишеград
- Гимназију завршио у Сарајеву, понављао 6-ти разред због математике
- Студирао у Загребу, Бечу и Кракову, а докторирао у Грацу
- Са 28 година ушао у дипломатску службу где је остао пуних двадесет година
- Од почетка 2. светског рата живео у Београду и писао
- Његове књиге превеојене су на више од 20 језика и штампане у милионима примерака
- Болест плућа прати га целог живота и често ограничава
- Друштвено ангажован, али умерен и уздржан
- Оженио се у позним годинама (66) и није имао деце

Шта је важно да се запамти?

- Постоје бројне дефиниције и теорије даровитости
- Даровитост се може одредити као својство личности
- Различите области даровитости, време појављивања, број области за које је појединац даровит
- Најопознатије теорије даровитости:
 - Гарднереова теорија вишеструке интелигенције и креативности
 - Стенбергова теорија о даровитости као изузетној и неубичајеној интелигенцији
 - Ранзулијева теорија о даровитом понашању
 - Гањеова теорија о даровитим постигнућима